پژواک

قطعاتی از استاد فرامرز پایور
برای سنتور

گردآوری و آوانگاری

رامتین نظری‌جو

مؤسسه‌ی فرهنگی- هنری ماهور

تهران ۱۴۰۴

فهرست

پیشگفتار ۹

دربارهٔ این مجموعه ۱۳
کوک سنتور ۲۱

بخش اول: قطعات (برای سنتور)
۱. ضربی و چهارمضراب شور ۲۷
۲. ضربی رضوی (شور) ۳۲
۳. چهارپاره (ابوعطا/ برگرفته از ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی) ۳۴
۴. پیش‌درآمد بیات‌ترک ۳۶
۵. مقدمهٔ شکسته (بیات‌ترک) ۳۸
۶. سه‌مضراب شکسته (بیات‌ترک) ۴۰
۷. مهربانی (بیات‌ترک/ بر اساسِ تصنیف قدیمی از سماع‌حضور) ۴۵
۸. چهارمضراب دشتی ۴۷
۹. پیش‌درآمد سه‌گاه ۴۹
۱۰. ضربی مخالف (سه‌گاه) ۵۱
۱۱. چهارمضراب مخالف (سه‌گاه) ۵۴
۱۲. مقدمهٔ همایون ۵۷
۱۳. چهارمضراب همایون ۱ ..... ۵۹
۱۴. چهارمضراب همایون ۲ ..... ۶۳
۱۵. چهارمضراب همایون ۳ ..... ۶۷
۱۶. ضربی همایون ۶۹
۱۷. چهارمضراب شوشتری (همایون) ۷۲
۱۸. مقدمهٔ اصفهان ۷۵
۱۹. چهارمضراب عشاق (اصفهان) ۷۶
۲۰. مقدمهٔ ماهور ۸۱
۲۱. چهارمضراب ماهور ۸۳
۲۲. مقدمهٔ دلکش (ماهور) ۸۸
۲۳. ضربی راک (ماهور) ۹۱

بخش دوم: تصنیف‌های ساخته‌ی استاد فرامرز پایور
۱. بُوَد آیا که درِ میکده‌ها بگشایند (سه‌گاه) ۹۵
۲. ای تیر غمت (چهارگاه) ۹۹
۳. یکی درد و یکی درمان پسندد (چهارگاه) ۱۰۱

بخش سوم: تصنیف‌های بازسازی‌شده توسط استاد فرامرز پایور
۱. چهارپاره (سه‌گاه/ از ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی) ۱۰۴
۲. هر که را که بخت دیده می‌دهد (سه‌گاه/ تصنیف قدیمی) ۱۰۷
۳. آسمان (چهارگاه/ تصنیف قدیمی) ۱۱۱
۴. ای آمان (شور/ عارف قزوینی) ۱۱۳
۵. دردی‌ست در این دل (سه‌گاه/ ابوالحسن صبا) ۱۱۶

بخش چهارم: قطعات استادان قدیمی موسیقی ایران (برای سنتور)
۱. چهارمضراب شور (حبیب سماعی) ۱۲۰
۲. چهارمضراب شور (حبیب سماعی/ نسخه‌ی دست‌نویسِ فرامرز پایور) ۱۲۵
۳. پیش‌درآمد ابوعطا (درویش‌خان) ۱۲۹
۴. چهارمضراب بیات‌ترک (ابوالحسن صبا) ۱۳۲
۵. زردملیجه و ضربی عشاق (ابوالحسن صبا) ۱۳۶
۶. پیش‌درآمد همایون (علی‌اکبر شهنازی) ۱۴۰
۷. رنگ همایون (رکن‌الدین مختاری) ۱۴۳
۸. رنگ پریچهر و پریزاد (درویش‌خان) ۱۴۴
۹. پیش‌درآمد ماهور (درویش‌خان) ۱۴۷
۱۰. چهارمضراب ماهور (ابوالحسن صبا/ نسخه‌ی راست‌کوک) ۱۵۰
۱۱. چهارمضراب ماهور (ابوالحسن صبا/ نسخه‌ی چپ‌کوک) ۱۵۷

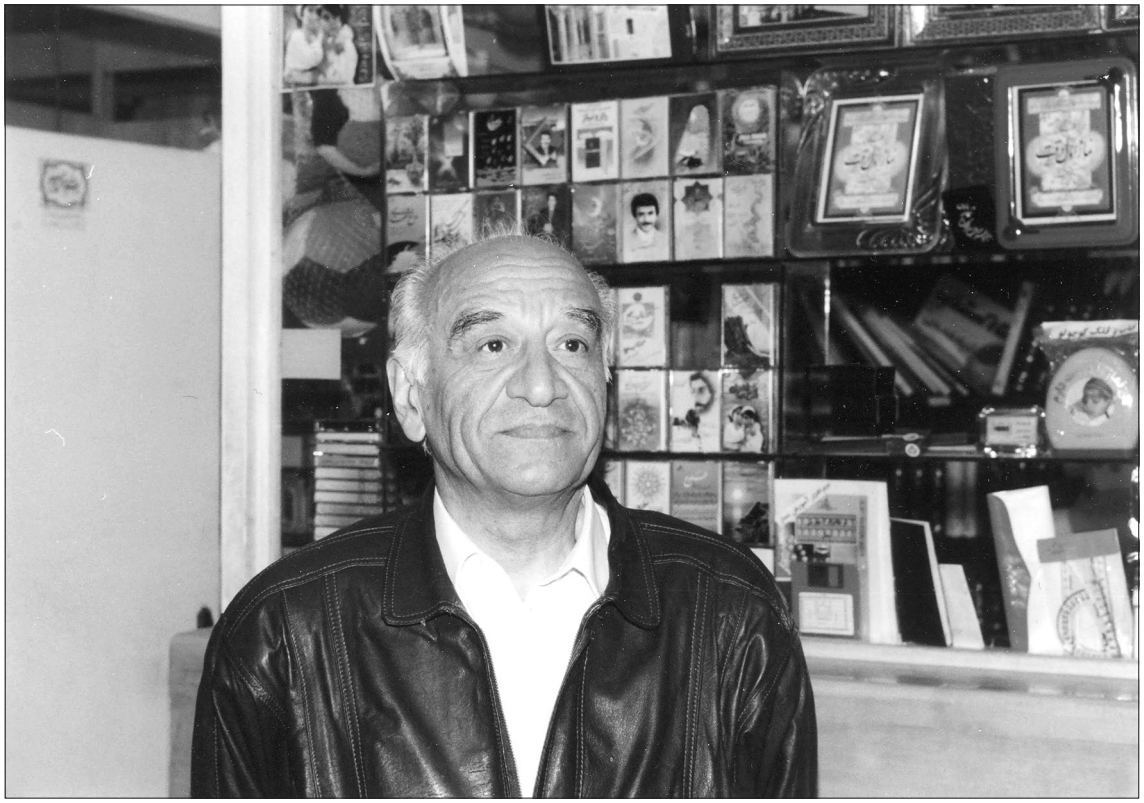
پیوست
پیوست ۱. بخش افزوده‌ی چهارمضراب سه‌گاه از ردیفِ سنتورِ استاد صبا ۱۶۲
پیوست ۲. قطعه‌ی *پژواک* (نسخه‌ی چپ‌کوک) ۱۶۳
پیوست ۳. رنگ سه‌گاه (نسخه‌ی راست‌کوک) ۱۶۸
پیوست ۴. *پرند* و چهارمضراب دشتی (نسخه‌ی چپ‌کوک) ۱۷۰
پیوست ۵. بیات‌کرد ضربی (بر اساس اجرای استادان پایور و تهرانی) ۱۷۵
پیوست ۶. بخش افزوده‌ی قطعه‌ی *لزگی* در ماهور
از کتاب *قطعات موسیقی مجلسی برای سنتور* ۱۷۸
پیوست ۷. دو قطعه در چهارگاه بر اساس اجرای استادان پایور و صبا
در برنامه‌ی «یک شاخه گل» ۱۸۰
مقدمه‌ی چهارگاه ۱۸۱
ضربی خاتمه (چهارگاه) ۱۸۲
پیوست ۸. کرشمه‌ی شور ۱۸۳
پیوست ۹. مقدمه‌ی سه‌گاه ۱۸۴
پیوست ۱۰. چهارمضراب عراق (ماهور/ اجرای جشن هنر شیراز) ۱۸۵

منابع ۱۹۰

به نام خالق زیبایی‌ها

استاد فرامرز پایور، هنرمند بزرگ، با کارنامه‌ای درخشان در عرصه‌های نوازندگی، گروه‌نوازی، آهنگسازی، تدوین دوره‌های آموزشی و... نهایتِ تلاش را برای حفظ، اشاعه و مکتوب‌سازیِ آثارِ خود و گذشتگان کردند و، عملاً، زندگیِ خود را وقف اعتلای موسیقیِ ایران نمودند. با کمال تأسف ایشان فرصتِ عرضه‌ی تمامیِ آثارِ خود را پیدا نکردند. بدین جهت رامتین نظری‌جو، نوازنده و پژوهشگرِ فعال، با دقت و توانایی بسیار، به جستجو و جمع‌آوریِ اجراهای ارزشمندِ استاد پایور پرداخت و، با شناختِ کامل از آثار ایشان، تلاش فراوانی در جهت آوانگاریِ آن‌ها نمود و در کتاب‌های متعدد آن‌ها را به‌چاپ رساند و در اختیارِ علاقه‌مندان گذاشت. او این بار نیز بخشِ دیگری از آثار استاد پایور را گردآوری و آوانگاری نموده است و آن‌ها را در اختیارِ دوست‌دارانِ مکتبِ استاد پایور قرار داده است. به امید موفقیت‌های بیشتر برای رامتین نظری‌جو و تمامیِ جوانان این سرزمین.

مینا افتاده، ۱۴۰۴

استاد فرامرز پایور (منبع: مجموعه‌ی شخصیِ آقای همایون مدینه‌ای).

پیشگفتار

دفترِ پیش رو در ادامه‌ی کتاب‌های *دردشت* (نظری‌جو ۱۳۹۶ب)،[۱] *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) و *پرنیان: مجموعه‌قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۳) است و، به‌نوعی، جلدِ چهارمِ این مجموعه به‌شمار می‌آید. در این کتاب تمرکزِ اصلی بر روی نسخه‌های شنیداریِ باقی‌مانده در مجموعه‌کاسِت‌های شخصیِ استاد فرامرز پایور، موجود در آرشیو مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنریِ ماهور، بوده که دربرگیرنده‌ی برخی از اجراها و کنسرت‌های استاد پایور و گروه‌های تحتِ سرپرستی‌شان در داخل و خارج از ایران، عمدتاً در دهه‌ی ۱۳۷۰، است. اهمیتِ این مجموعه از دو حیث است: اول اینکه عمده‌ی قطعاتِ این مجموعه، تا به امروز، جزو ناشنیده‌شده‌ترین یا، در بهترین حالت، کم‌شنیده‌شده‌ترین قطعاتِ ایشان به‌حساب می‌آیند و آوانگاریِ آن‌ها، جهتِ تکمیل و هرچه پُربارترشدنِ کارگانِ اجراییِ استاد پایور، به‌ویژه برای ساز سنتور، امری ضروری بود؛ دوم اینکه برخی از آن‌ها، تحقیقاً و احتمالاً، جزو متأخرترین ساخته‌ها و نواخته‌های استاد پایور هستند و از این جهت می‌توانند ما را در داشتنِ چشم‌اندازی هرچه روشن‌تر از روندِ آهنگسازیِ ایشان یاری کنند. در این مجموعه سعی کرده‌ام با گردآوری و آوانگاریِ تمامیِ قطعاتِ نویافته از استاد پایور در مجموعه‌کاست‌های شخصی‌شان و نیز سایرِ منابعِ شنیداری، علاقه‌مندان و، به‌ویژه، نوازندگانِ سازِ سنتور را با این دست قطعاتِ ارزشمند و، به‌طور کلی، با کَارگانِ سترگ و پُراهمیتِ استاد پایور آشناتر کنم. امید که در این راه موفق بوده باشم و نتیجه‌ی کار نیز موردِ قبولِ اهلِ نظر و عمل واقع شود و صاحب‌نظران کاستی‌ها را بر من ببخشند.

رامتین نظری‌جو، ۱۴۰۴

با سپاس فراوان از:

- استاد گرامی‌ام سرکار خانم مینا افتاده برای بازبینیِ آوانگاری‌ها؛
- جناب آقای سیدمحمد موسوی، مدیر محترم مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور، که پیشنهادِ کار بر روی مجموعه‌کاست‌های شخصیِ استاد پایور را به من دادند و اگر لطف ایشان نبود این مهم به سرانجام نمی‌رسید؛
- آقای احسان عابدی برای یاری‌شان در تبدیلِ کاست‌ها؛
- آقای پویا دارابی برای صفحه‌آراییِ کتاب و حُسنِ سلیقه‌ی‌شان در این زمینه؛
- خانم بهاره سپاسی برای نت‌نویسیِ کامپیوتریِ این مجموعه و یاری‌شان در این زمینه.

۱. سال ۱۳۹۶ مربوط به چاپِ اولِ کتابِ *دردشت* است. تاریخ چاپ و ویراست دوم: اسفندماه ۱۴۰۳.

توضیحات

۱. شیوه‌ی نت‌نویسیِ این کتاب بر اساسِ مکتب استاد پایور بوده و توضیحاتِ لازم دراین‌باره در کتاب‌های ایشان موجود است.

۲. تصانیف در بخش‌های دوم و سوم به‌صورت عمومی آوانگاری شده‌اند؛ بدین معنی که این آوانگاری‌ها مخصوصِ سازِ خاصی نبوده و طوری انجام گرفته‌اند تا برای نوازندگانِ بیشترِ سازها قابل استفاده باشند. البته ممکن است برخی جملات در بخش‌های سازی ــ اعم از مقدمات، مؤخرات و جوابِ گروه به خواننده ــ از نظر اکتاوی برای همه‌ی سازها قابل اجرا نباشند که این موضوع، به‌راحتی، می‌تواند توسط نوازندگان با بالابردن یا پایین‌آوردنِ جمله‌ی مورد نظر به یک اکتاو مرتفع گردد.

۳. در قطعاتی که تک‌نوازیِ تمبک وجود داشته، بخشی برای آن در آوانگاری در نظر گرفته نشده است. بدیهی‌ست که نوازندگان برای درک و دریافتِ بهترِ نحوه‌ی همراهیِ تمبک می‌توانند به نسخه‌ی شنیداریِ قطعات، که در هر مورد داده شده، مراجعه کنند. فقط در مواردِ پرسش و پاسخ میان سنتور و تمبک بخشِ تک‌نوازیِ تمبک با سکوت‌های گرد یا چندمیزانی مشخص شده است.

۴. قطعاتی که نسخه‌ی شنیداری‌شان به‌صورت گروه‌نوازی یا هم‌نوازی‌ست، برای سنتور تنظیم گشته‌اند.

۵. اگر قطعه‌ای توضیحِ خاصی داشته، در نت‌نوشتِ آن ذکر شده است.

۶. علامت‌های داخل پرانتز در نت‌نوشت‌ها، به‌معنای اختیاری‌بودنِ اجرای آن‌هاست. به‌عنوان نمونه اگر علامت مضراب چپ در داخل پرانتز بود، بدین معنی‌ست که نوازندگان می‌توانند به‌اختیار خودشان آن را چپ یا راست بنوازند.

۷. در بخش‌های کلام‌دارِ نت‌نوشتِ تصانیف (بخش‌های دوم و سوم) علامتِ تریل به‌معنای غربی و نوازندگیِ آن به‌کار نرفته است. در این موارد این علامت به‌معنای غلت، تحریر یا مالش در نظر گرفته شده است (همان معنای مورد نظر استاد پایور در کتاب *ردیف آوازی و تصنیف‌های قدیمی به‌روایت استاد عبدالله دوامی*؛ نک. پایور ۱۳۹۷: ۱۴).

۸. در بخش‌های دوم و سوم برای آوانویسیِ کلام زیر کشش‌ها از جدول صفحه‌ی بعد برای تطابق حروف لاتین و فارسی استفاده شده است (منبع جدول: کتاب *جواب آواز*، نوشته‌ی ارشد تهماسبی، تهران: ماهور، ۱۳۷۴، صفحه‌ی ۲۰). تنها استثناء، مصوت مرکب است که به‌شیوه‌ی حسین دهلوی در کتاب *پیوند شعر و موسیقی آوازی* به‌صورت ow نشان داده شده است.

جدول تطبیق حروف الفبای فارسی به لاتین

صدادارها (مصوّت‌ها)	حروف بی‌صدا (صامت‌ها)
آ ..... â	ب ..... b
او ..... u	پ ..... p
ای i	ت، ط ..... t
اَ ـ عَ ..... a	ث، س، ص ..... s
اُ ـ عُ ..... o	ج ..... j
اِ ـ عِ ..... e	چ c
	ح، ه ..... h
	خ x
	د ..... d
	ذ، ز، ض، ظ ..... z
	ر ..... r
	ژ ..... ž
	ش ..... š
	ع ..... ’
	غ، ق ..... q
	ف ..... f
	ک ..... k
	گ ..... g
	ل l
	م ..... m
	ن ..... n
	و v
	ی ..... y

استاد فرامرز پایور (منبع: کتاب *سازشناسی*، نوشته‌ی پرویز منصوری، انتشارات کل آموزش هنری وزارت فرهنگ و هنر، ۲۵۳۵ [۱۳۵۵]، صفحه‌ی ۳۰).

دربارهٔ این مجموعه

همان‌طور که در بخش «پیشگفتار» گفته شد این کتاب دربردارندهٔ قطعاتی نویافته، در قالب‌های گوناگون (پیش‌درآمد، چهارمضراب، ضربی و تصنیف) از استاد فرامرز پایور است که نسخهٔ شنیداریِ عمدهٔ آن‌ها در مجموعه‌کاست‌های شخصیِ استاد پایور باقی‌ست و، خوشبختانه، این مجموعه در اختیار آرشیو مؤسسهٔ فرهنگی‌ـ هنریِ ماهور قرار دارد. این مجموعه برای بررسیِ بیشتر، به‌پیشنهاد جناب آقای موسوی، مدیرِ محترمِ نشرِ ماهور، در مهرماه ۱۴۰۲ در اختیارِ نگارنده قرار داده شد. در اینجا لازم می‌دانم بار دیگر از لطفِ ایشان برای این امر قدردانی کنم.

لازم است توضیحاتی دربارهٔ مجموعه‌کاست‌ها، روند و نحوهٔ کار بر روی آن‌ها بدهم: ابتدای امر باید متذکر شوم که این کاست‌ها عمدتاً مربوط به برخی کنسرت‌های گروه پایور با خوانندگان گوناگون (مانند عبدالوهاب شهیدی، بهرام سارنگ، نورالدین رضوی سروستانی و حمیدرضا نوربخش) بعد از انقلاب در دههٔ ۱۳۷۰ می‌شوند[۱] و چندی از آن‌ها هم مربوط به کنسرت‌های قبل از انقلاب و محافل خصوصی[۲] هستند. خوشبختانه کاست‌هایی که مربوط به کنسرت‌های بعد از انقلاب هستند بیشترشان دارای تاریخ بوده[۳] و گاهی به‌خطِ استاد پایور و البته گاهی هم به خطی غیر از خطِ ایشان توضیحاتِ مختصری دربارهٔ آن کنسرت داده شده است.[۴]

در این روند ابتدا تمامیِ کاست‌ها را از نظر محتوایی بررسی کردم و آن‌ها را تک‌به‌تک گوش دادم و قطعاتی را که از نظرِ شنیداری نویافته بودند و نت‌نوشت‌شان در کتاب‌های استاد پایور یا کتاب‌های اینجانب موجود نبود، فهرست کردم. در ادامه فایلِ شنیداریِ آن‌ها با یاریِ دوست گرامی آقای

---

۱. اکثرِ کنسرت‌های داخلِ کشور در تالار وحدت برگزار شده‌اند. برخی از کنسرت‌های اوایل انقلاب (سال ۱۳۵۸) نیز در سالنِ کوچک یا سالن رودکی اجرا شده‌اند.

۲. دو محفلِ خصوصی بیشتر در این مجموعه‌کاست‌ها نیست: یکی مربوط به سال ۱۳۴۷ و تمرینِ ضربی‌خوانیِ استاد حسین تهرانی در آواز افشاری در حضور آقای مهران و استاد پایور (استاد پایور در این اجرا سنتور نمی‌زنند و گاهی فقط صحبت‌هایی درخصوصِ چگونگیِ خواندنِ بهترِ شعر با ملدی و محل ورود به ضرب کرده‌اند و در این زمینه نظراتی داده‌اند)؛ دیگری هم احتمالاً مربوط به مراسمِ چهلمِ استاد غلام‌حسین بنان در اصفهان در فروردین‌ماه ۱۳۶۵ است که روی کاست از آن با عنوانِ «شب بنان» یاد شده است.

۳. لازم به ذکر است که گاهی از یک برنامه‌ی واحد چندین کاست موجود است که مربوط می‌شود به شب‌های مختلفِ آن برنامه. بدیهی‌ست که محتوای اجراییِ برنامه در شب‌های مختلف یکی بوده است و تفاوتی با یکدیگر ندارند. نکته‌ی دیگر آنکه بسیاری از کنسرت‌های استاد پایور و گروه‌شان در تالار وحدت در دو بخش انجام می‌شده که یک بخش بدون خواننده و، به‌اصطلاح، صرفاً سازی بوده و بخش دیگر هم با خواننده. این رویه‌ای‌ست که در برنامه‌های استاد پایور در تالار رودکی پیش از انقلاب نیز دیده می‌شود.

۴. اطلاعاتی در حدِ نام دستگاه/ آوازِ اجرایی، نامِ خوانندهٔ برنامه یا نام شهر و سالنِ اجرا.

احسان عابدی تبدیل شد و به‌دست آمد. البته به‌دلیل مشغله‌های فراوان و پی‌درپیِ نگارنده، آوانگاریِ این قطعات بلافاصله پس از استخراج‌شان صورت نگرفت و این کار در تیر و مرداد ۱۴۰۳ انجام شد.

با آنکه شاکله‌ی اصلیِ این کتاب بر پایه‌ی نسخه‌های شنیداریِ موجود در مجموعه‌کاست‌های استاد پایور استوار است اما گفتنی‌ست که نگارشِ این کتاب، همچون کتاب‌های پیشینِ نگارنده، فرصت خوبی شد تا قطعاتِ دیگری از نواخته‌های استاد پایور (منظور قطعاتی‌ست که به مجموعه‌کاست‌ها تعلق ندارند و مربوط به دیگرآثارِ شنیداریِ ایشان ــ اعم از آلبوم‌ها، برنامه‌های رادیویی، محافل خصوصی و... ــ می‌شوند) را، به دلایلی که مفصلاً در نت‌نوشت‌شان ذکر شده، آوانگاری کنم تا، در کنار دیگرکتاب‌های نگارنده، مجموعه‌ای هرچه کامل‌تر از قطعاتِ موجود در آثارِ شنیداریِ استاد پایور تهیه کنم و پیش روی علاقه‌مندان قرار دهم.

در ادامه به معرفیِ کاملِ قطعاتِ بخش‌های گوناگونِ این کتاب پرداخته شده است.

بخش اول: قطعات ساخته‌ی استاد فرامرز پایور (برای سنتور)

در این بخش قطعاتِ ساخته‌ی استاد پایور برای سنتور آوانگاری شده‌اند که مشخصاتِ آن‌ها در جدول ۱ آمده است. عمده‌ی این قطعات از ساخته‌های استاد پایورند ولی دو مورد از این قطعات برگرفته از ردیف و آثار قدمای موسیقیِ کلاسیک ایران است (۱. *چهارپاره* در ابوعطا/ ۲. *مهربانی* در بیات‌ترک) که استاد پایور آن‌ها را تنظیم و بازنوازی کرده‌اند. این قطعات را می‌بایست تابه‌امروز جزء نویافته‌ترین قطعاتِ استاد پایور برشمرد که نسخه‌های شنیداریِ اکثرِ آن‌ها مربوط به مجموعه‌کاست‌های شخصیِ استاد پایور می‌شود. قطعات موجود در این بخش و البته چند پیوستِ انتهای کتابِ حاضر، در کنار قطعاتِ موجود در کتبِ *پیوند* (افتاده ۱۳۹۰)، *دردشت* (نظری‌جو ۱۳۹۶ب)،[۵] *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) و *پرنیان* (نظری‌جو ۱۴۰۳) تقریباً تمام قطعاتِ استاد پایور را، که نسخه‌ی شنیداری‌شان تاکنون به‌دست آمده و نت‌نوشت‌شان در کتاب‌هایَ شخصِ استاد پایور نبود، دربرمی‌گیرد.

جدول ۱. قطعات ساخته‌ی استاد فرامرز پایور (برای سنتور)

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۱. ضربی و چهارمضراب شور	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	محفل خصوصی (لینک ۴)
۲. ضربی رضوی (شور)	فرامرز پایور	محفل خصوصی (لینک ۳)
۳. چهارپاره (ابوعطا/ برگرفته از ردیف موسیقیِ کلاسیک ایرانی)	فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و محمد تهماسبی	کاست: کنسرت کلن، ۵ شهریور ۱۳۶۲
۴. پیش‌درآمد بیات‌ترک	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۱ آبان ۱۳۷۵

۵. چاپ و ویراستِ دومِ این کتاب در اسفندماه ۱۴۰۳ روانه‌ی بازار شد.

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۵. مقدمه‌ی شکسته (بیات‌ترک)	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۱ آبان ۱۳۷۵
۶. سه‌مضراب شکسته (بیات‌ترک)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی (با همراهیِ گروه در میان جملات)	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۱ آبان ۱۳۷۵
۷. مهربانی (بیات‌ترک/ بر اساس تصنیف قدیمی از سماع‌حضور)	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور، مونیخ (کانون فرهنگیِ مولانا)، اردیبهشت ۱۳۷۳
۸. چهارمضراب دشتی	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۴ آبان ۱۳۷۳
۹. پیش‌درآمد سه‌گاه	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۲ آبان ۱۳۷۵
۱۰. ضربی مخالف (سه‌گاه)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۲ آبان ۱۳۷۵
۱۱. چهارمضراب مخالف (سه‌گاه)	فرامرز پایور و حسین تهرانی	برنامه‌ی رادیوییِ «موسیقی ایرانی» [احتمالاً]
۱۲. مقدمه‌ی همایون	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۴ آبان ۱۳۷۳
۱۳. چهارمضراب همایون ۱	فرامرز پایور و بهنام سامانی	کاست: کنسرت فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و بهنام سامانی (رودِلِاشتات)
۱۴. چهارمضراب همایون ۲[۶]	فرامرز پایور و بهنام سامانی	کاست: کنسرت فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و بهنام سامانی (رودل‌اشتات)[۷]
۱۵. چهارمضراب همایون ۳	فرامرز پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۴ آبان ۱۳۷۳
۱۶. ضربی همایون	فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و بهنام سامانی	کاست: کنسرت فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و بهنام سامانی (رودل‌اشتات)
۱۷. چهارمضراب شوشتری (همایون)	فرامرز پایور و محمود فرهمند [احتمالاً]	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۴ آبان ۱۳۷۳
۱۸. مقدمه‌ی اصفهان	گروه بزرگ سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر	کاست: کنسرت الجزایر، سال ۱۳۵۱[۸]

۶. این قطعه بر اساس چهارمضراب همایون از ردیف میرزاعبدالله، روایت استاد نورعلی برومند، بوده و، در واقع، بسط و گسترش‌یافته‌ی آن است.

۷. از این چهارمضراب اجرای گروهی هم در دست است که نسخه‌ی شنیداریِ آن مربوط می‌شود به کاستِ کنسرتِ گروهِ پایور در تالار وحدت به‌تاریخ ۱۴ آبان ۱۳۷۳.

۸. روی کاست تاریخی درج نشده است. اما استاد گرامی‌ام، سرکار خانم مینا افتاده، که به‌عنوان نوازنده‌ی دایره در گروهِ بزرگ سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر در این سفر و کنسرت حضور داشته‌اند، به نگارنده خاطرنشان شدند که تاریخِ کنسرتِ الجزایر سال ۱۳۵۱ بوده است (نگارنده از ایشان برای یادآوریِ این نکته کمال تشکر را دارد).

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۱۹. چهارمضراب عشاق (اصفهان)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	کاست: کنسرت الجزایر، سال ۱۳۵۱
۲۰. مقدمه‌ی ماهور	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۶ دی ۱۳۷۴
۲۱. چهارمضراب ماهور	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	آلبوم *شاهکارهای فرامرز پایور (ماهور)*،[۹] شیار ۳
۲۲. مقدمه‌ی دلکش (ماهور)	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۶ دی ۱۳۷۴
۲۳. ضربی راک (ماهور)	گروه پایور	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۶ دی ۱۳۷۴

بخش دوم: تصنیف‌های ساخته‌ی استاد پایور

در این بخش چند تصنیف از ساخته‌های استاد پایور آوانگاری شده‌اند که مشخصاتِ آن‌ها در جدول ۲ آمده است. این تصانیف در کنار تصانیفِ موجود در کتاب‌های *تصنیف‌های استاد فرامرز پایور* (نظری‌جو ۱۳۹۶الف)[۱۰] و *پرنیان* (نظری‌جو ۱۴۰۳) و دو تصنیف در بخشِ پیوستِ کتابِ *مجموعه‌تصنیف‌های بازسازی‌شده* (نظری‌جو ۱۴۰۰)[۱۱] تقریباً تمامیِ تصانیفِ استاد پایور را، که نسخه‌ی شنیداری‌شان تاکنون یافت شده، شامل می‌شود.[۱۲]

جدول ۲. تصنیف‌های ساخته‌ی استاد فرامرز پایور

شماره و نام تصنیف	اجرا	شاعر	منبع شنیداری (مجموعه‌کاست‌های شخصیِ استاد پایور)
۱. بُوَد آیا که درِ میکده‌ها بگشایند (سه‌گاه)	گروه پایور/ خواننده: عبدالوهاب شهیدی	حافظ	کاست: کنسرت گروه پایور، مونیخ (کانون فرهنگیِ مولانا)، اردیبهشت ۱۳۷۳
۲. ای تیر غمت (چهارگاه)	گروه بزرگ سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر/ خواننده: پریسا	شیخ بهایی	کاست: کنسرت الجزایر، سال ۱۳۵۱
۳. یکی درد و یکی درمان پسندد (چهارگاه)	گروه پایور/ خواننده: بهرام سارنگ	باباطاهر	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت (بزرگداشت حسین تهرانی)، ۶ اسفند ۱۳۷۶

۹. *Masterpieces of Faramarz Payvar (Mahour)*.

۱۰. چاپ و ویراستِ دوم این کتاب در بهمن‌ماه ۱۴۰۳ روانه‌ی بازار شد.

۱۱. تصنیف‌های *سینه از آتش* در ماهور و *بیش از این باده به پیمانه مریز* در افشاری.

۱۲. البته اندک استثنائاتی وجود دارند که در این کتاب‌ها علتِ عدمِ آوانگاریِ آن‌ها توضیح داده شده است.

بخش سوم: تصنیف‌های بازسازی‌شده

در این بخش چند تصنیفِ بازسازی‌شده توسط استاد پایور آوانگاری شده‌اند که مشخصاتِ آن‌ها در جدول ۳ آمده است. منظور از «بازسازی‌شده» یعنی تصانیفی که سازنده‌ی آن‌ها استاد پایور نبوده ولی ایشان آن‌ها را تنظیم و، به‌نوعی، بازسازی نموده‌اند. تصانیفِ موجود در این بخش در کنار تصانیفِ بازسازی‌شده‌ی موجود در کتاب‌های *مجموعه‌تصنیف‌های بازسازی‌شده* (نظری‌جو ۱۴۰۰)، *تصنیف‌های استاد فرامرز پایور* (نظری‌جو ۱۳۹۶الف)[۱۳] و *پرنیان* (نظری‌جو ۱۴۰۳) تمامیِ تصانیفِ بازسازی‌شده‌ی استاد پایور را، که نسخه‌ی شنیداری‌شان تاکنون به‌دست آمده، شامل می‌شود.

جدول ۳. تصنیف‌های بازسازی‌شده توسط استاد فرامرز پایور

شماره و نام تصنیف	سازنده	اجرا	شاعر	منبع شنیداری[۱۴]
۱. هر که را که بخت دیده می‌دهد (سه‌گاه)	ناشناس (تصنیف قدیمی)	گروه پایور/ خواننده: بهرام سارنگ	فروغی بسطامی	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۲ آبان ۱۳۷۵
۲. چهارپاره (سه‌گاه)	براساسِ گوشه‌ی *چهارپاره* (*چهارباغ*) در ردیفِ موسیقیِ کلاسیکِ ایرانی	گروه پایور/ خواننده: بهرام سارنگ	هاتف اصفهانی	کاست: کنسرت گروه پایور در تالار وحدت، ۱۲ آبان ۱۳۷۵
۳. آسمان (چهارگاه)	ناشناس (تصنیف قدیمی)	گروه بزرگ سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر/ خواننده: پریسا	نامعلوم	کاست: کنسرت الجزایر، سال ۱۳۵۱
۴. ای آمان (شور)	عارف قزوینی	گروه سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر/ خواننده: محمدرضا شجریان	عارف قزوینی	برنامه‌ی رادیوییِ «گلچین هفته»، شماره‌ی ۷۸
۵. دردی‌ست در این دل[۱۵]	ابوالحسن صبا	گروه پایور/ خواننده: عبدالوهاب شهیدی	شمس مشرقی	کاست: کنسرت گروه پایور، مونیخ (کانون فرهنگیِ مولانا)، اردیبهشت ۱۳۷۳

۱۳. در این کتاب تصانیف محلیِ بیرجندی، تصانیف ساخته‌ی امیرجاهد، موسی معروفی، ابوالحسن صبا، هوشنگ ابتهاج، عبدالوهاب شهیدی و اسماعیل مهرتاش آمده‌اند.

۱۴. «کاست» ارجاع به مجموعه‌کاست‌های شخصیِ استاد فرامرز پایور، موجود در آرشیو مؤسسه‌ی ماهور، دارد.

۱۵. توضیحات مفصلی درباره‌ی سازنده و شعر این تصنیف در انتهای نت‌نوشتِ تصنیف داده‌ام که دراین‌باره مهم است (نک. «توضیح ۱» و «توضیح ۲» در انتهای نت‌نوشت). همچنین گفتنی‌ست که این اجرا در نوار کاستی به‌صورت رسمی در آلمان توسط کانون فرهنگیِ مولانا منتشر شده است. نسخه‌ی فیزیکیِ این نوار در آرشیو نگارنده موجود است.

بخش چهارم: قطعاتِ استادان قدیمی موسیقی کلاسیک ایران (برای سنتور)

در این بخش، نُه قطعه از ساخته‌های استادان قدیمیِ موسیقیِ کلاسیک ایرانی آمده که استاد پایور آن‌ها را اجرا، تنظیم و، به‌نوعی، روایت کرده‌اند و نسخه‌ی شنیداری‌شان نیز موجود است. قطعاتِ موجود در این بخش به‌علاوه‌ی قطعات موجود از استادان قدیمی در کتاب‌های *پرنیان* (نظری‌جو ۱۴۰۳)، *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱)، *چهل قطعه* (پایور ۱۴۰۱)، دو قطعه از قدما در کتاب *دردشت* (نظری‌جو ۱۳۹۶ب)[۱۶] و نیز دو قطعه در کتاب *پیوند* (افتاده ۱۳۹۰)،[۱۷] تقریباً تمام قطعاتی را از استادان قدیمی که استاد پایور آن‌ها را تنظیم و اجرا کرده‌اند و نسخه‌ی شنیداری‌شان تاکنون یافت شده، دربرمی‌گیرد. گفتنی‌ست که توضیحاتِ مربوط به هر یک از قطعات در نت‌نوشتِ آن قطعه به‌طور کامل آمده است. مشخصاتِ اجراییِ این قطعات در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. قطعات استادان قدیمی (برای سنتور)

شماره و نام قطعه	سازنده	اجرا	منبع شنیداری
۱. چهارمضراب شور[۱۸]	حبیب سماعی	فرامرز پایور و حسین تهرانی	آلبوم *به‌پاس نیم‌قرن فعالیت هنری استاد فرامرز پایور*، سی‌دی ۱، شیار ۷[۱۹]
۲. پیش‌درآمد ابوعطا	درویش‌خان	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *آثار درویش‌خان* (*دلکش*)، شیار ۷
۳. چهارمضراب بیات‌ترک	ابوالحسن صبا	فرامرز پایور و حسین تهرانی	آلبوم *حاصل عمر*، شیار ۳
۴. زردملیجه و ضربی عشاق (دشتی)	ابوالحسن صبا	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی*، شیار ۵/ همچنین برنامه‌ی رادیوییِ «گلچین هفته»ی ۷۴
۵. پیش‌درآمد همایون	علی‌اکبر شهنازی	گروه اساتید	برنامه‌ی رادیوییِ «گل‌های تازه»ی ۱۲۵

۱۶. منظور مقدمه‌ی افشاری از درویش‌خان و رنگ دشتی از قدماست. در مورد رنگ دشتی این موضوع ــ که این رنگ از قدماست ــ در چاپ دوم این کتاب (اسفندماه ۱۴۰۳) تذکر داده شده است. علت اینکه در چاپ اول این موضوع تذکر داده نشده بود، بروشورِ نوارِ *پرده‌ی عشاق* (منتشرشده از سوی مؤسسه‌ی مشکات) بود که در آن برای این رنگ سازنده‌ای عنوان نشده بود.

۱۷. چهارمضراب ابوعطا از استاد صبا و مقدمه‌ی بیات‌کردِ رکن‌الدین مختاری با اجرای استادان فرامرز پایور و حسین تهرانی.

۱۸. نسخه‌ی دست‌نویسِ استاد پایور از این قطعه بعد از نت‌نوشتِ مربوط به اجرای استادان پایور و تهرانی آمده و مفصلاً درباره‌ی آن بحث شده است.

۱۹. این شیار، در واقع، ارائه‌کننده‌ی بخشی از برنامه‌ی استادان پایور، شهنازی، تهرانی و تورج کیارس در دستگاه شور است. اجرای کاملِ این برنامه شامل تک‌نوازیِ تار، هم‌نوازی تار و تمبک و اجرای تصانیف قدیمیِ چشم *بی‌سرمه* و *نادیده* و *نشناخته ای قافله‌سالار* نیز هست.

شماره و نام قطعه	سازنده	اجرا	منبع شنیداری
۶. رنگ همایون	رکن‌الدین مختاری	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیوییِ «گلچین هفته»ی ۲۴
۷. رنگ پریچهر و پریزاد (اصفهان)	درویش‌خان	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *آثار درویش‌خان (پریزاد)*، شیار ۱/ همچنین برنامه‌ی رادیوییِ «گلچین هفته»ی ۵۳
۸. پیش‌درآمد ماهور	درویش‌خان	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *آثار درویش‌خان (دلکش)*، شیار ۱/ همچنین برنامه‌ی رادیوییِ «گل‌های تازه»ی ۱۸۷
۹. چهارمضراب ماهور (راست‌کوک)	ابوالحسن صبا	فرامرز پایور و حسین تهرانی	آلبوم *ضرب اصول*، شیار ۳
۱۰. چهارمضراب ماهور (چپ‌کوک)	ابوالحسن صبا	گروه سازهای ملیِ وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیوییِ «موسیقی ایرانی»

استادان حسن ناهید، اصغر بهاری، عبدالوهاب شهیدی، فرامرز پایور و محمد اسماعیلی
(منبع: مجموعه‌ی شخصیِ آقای همایون مدینه‌ای).